

Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti yanında
Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına
Dövlət Dəstəyi Şurası

Şəhid Ailələrinə Sosial
Dəstək İctimai Birliyi

Şəhidlik: qəhrəmanlıq zirvəsi

Şəhid analarının ismarıqları

ŞƏHİDLİK: QƏHRƏMANLIQ ZİRVƏSİ

Şəhid analarının ismarıcları

Publisistik və poetik əsərlər toplusu

fond

QAF

F. Köçərli adına
Respublika Uşaq
KİTABXANASI
INV. № 116306

“Avropa” nəşriyyatı

Bakı-2020

633(5Aze)6228+84(5Aze)

\$ 44

Tərtibçi və redaktor: **Almaz Zeynalova**,
"Şəhid Ailələrinə Sosial Dəstək"
İctimai Birliyinin sədri

"Şəhidlik: qəhrəmanlıq zirvəsi". Şəhid analarının ismarıcları. Publisistik və poetik əsərlər toplusu. Bakı, "Avropa" nəşriyyatı, 2020, 40 səh.

Bu publisistik-poetik toplusu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi ilə birgə təşkil etdiyi, 2020-ci ilin qrant müsabiqəsinin maliyyə yardımı ilə "Şəhid Ailələrinə Sosial Dəstək" İctimai Birliyi tərəfindən reallaşdırılan "Sosial şəbəkələrdə "Şəhid analarının ismarıcları" mövzusunda aksiyaların keçirilməsi" layihəsi çərçivəsində hazırlanaraq nəşr edilib.

© "Şəhid Ailələrinə Sosial Dəstək" İctimai Birliyi, 2020

AZƏRBAYCANDA ŞƏHİD AİLƏLƏRİNƏ DÖVLƏT QAYĞISI

Son vaxtların mürəkkər planetar prosesləri və onlara uyğun həyata keçirilən cavab təcrübəsi deməyə əsas verir ki, təbii fəlakət, düşmənin hərbi təxribatları kimi müxtəlif çətinliklərlə üzləşən vətəndaşların problemləri məhz dövlət tərəfindən aradan qaldırılır. Bu məsələlər şəxsən möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin və Birinci Vitse-Prezident Mehriban xanım Əliyevanın diqqət mərkəzində olub. Ölkə başçısı hər zaman sosial sahəyə diqqətin artırılmasını, insanların həyat şəraitinin yaxşılaşdırılmasına, rifahının yüksəldilməsinə imkan verən sosial layihələrin icrasını önə çəkir, bu layihələrin reallaşa bilməsi üçün ölkənin maliyyə imkanlarının, valyuta ehtiyatlarının, büdcə gəlirlərinin artırılması istiqamətində addımlar atılmasını qarşıya məqsəd kimi qoyur.

Dövlət başçısının xüsusi diqqət və qayğısının nəticəsidir ki, pandemiya dövründə də Azərbaycan güclü sosial siyasəti ilə seçilir. Yeni növ koronavirus (COVID-19) pandemiyası ilə gərgin mübarizə, dövlətin həyata keçirdiyi tədbirlər, müvafiq strukturların məhsuldar fəaliyyəti, beynəlxalq humanitar yardımlar, Azərbaycanın beynəlxalq miqyasda birləşdirici təşəbbüsləri, vətəndaş məsuliyyəti, cəmiyyətin həmrəyliyi günümüzün reallığına çevrilib. Əhalinin sağlamlığının qorunması və sosial rifaha dəstək istiqamətində aparılan məqsədyönlü və genişmiqyaslı tədbirlər Prezident İlham Əliyevin uğurlu daxili siyasətinin mərkəzində vətəndaş amilinin dayandığını bir daha təsdiq etdi. Dövlət başçısının rəhbərliyi ilə koronavirus pandemiyası şəraitində reallaşdırılan sosial müdafiə tədbirləri "Azərbaycanda həyata keçirilən siyasətin mərkəzində vətəndaş dayanır", "Azərbaycan dövləti hər zaman vətəndaşının yanındadır" fikirlərinin təsdiqi və bütün bunların əməli işlərlə tamamlandığının sübutu oldu. Ermənistan-Azərbaycan-Dağlıq Qarabağ münaqişəsi nəticəsində qaçqın və məcburi köçkün düşmüş milyona yaxın soydaşımıza, eləcə

də şəhid ailələrinə dövlət qayğısının göstərilməsi hər zaman Azərbaycanın daxili siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri kimi qəbul edilib. Bu, Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi siyasi-mənəvi yoldur. Ulu Öndərimizin təşəbbüsü ilə “Şəhid adının əbədləşdirilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunu qəbul olunub. Bu qanun məhz Heydər Əliyevin 1993-cü il 3 sentyabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilib. Bütövlükdə götürəndə, Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin apardığı uğurlu daxili siyasətdə şəhid ailələrinə dövlət qayğısı xüsusi yer tutmuşdur.

Sonralar Prezident İlham Əliyev tərəfindən bu geniş siyasət uğurla davam etdirilir. 2003-cü ildən indiyə qədər o istiqamətdə görülən işlər buna əyani sübutdur. 2018-ci ildə keçirilmiş prezident seçkilərindən sonra dövlət başçısı İlham Əliyevin imzaladığı ilk Fərman məhz ölkəmizinişiqli inkişafı, dövlət müstəqilliyimiz, torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda canlarını fəda etmiş şəhidlərin ailələri ilə bağlı oldu. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə şəhid ailələrinə hərtərəfli diqqət və qayğı göstərilir. Şəhid övladlarının təhsil haqları dövlət tərəfindən ödənilir, şəhid ailələrinə güzəştli ipoteka kreditləri, torpaq sahələri, onlara müavinət, pensiya ilə yanaşı Prezident təqaüdü verilir. Eyni zamanda, şəhid adının əbədləşdirilməsi ilə bağlı addımlar atılır, onların əziz xatirəsi daim yad edilir. Şəhid ailələrinə birdəfəlik yardım göstərilir: hər ailəyə 11 min manat olmaqla pul vəsaiti ödənilir. Şəhid ailələri dövlət hesabına ev, fərdi mənzil, şəxsi nəqliyyat vasitəsi ilə təmin edilir. Statistik məlumatlara görə, indiyə qədər Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən şəhid ailələrinə və müharibə əlillərinə 7600-ə yaxın mənzil və fərdi ev verilib.

Hər zaman olduğu kimi, müstəqil Azərbaycan dövləti vətəndaşının yanındadır. Dövlətimiz Azərbaycanının ərazi bütövlüyü uğrunda vuruşanları, canını fəda edənləri heç vaxt unutmur, onlara və ailələrinə hər zaman həssaslıqla yanaşır.

2020-ci ilin yayındakı Tovuz rayonu istiqamətində döyüş-

lərdə şəhid olan bütün hərbi qulluqçuların ailələrinin qayğıları öyrənilir və onların həlli istiqamətində əməli addımlar atılır. Dövlət başçısı İlham Əliyevin tapşırığı ilə şəhid general Polad Həşimov və şəhid polkovnik İlqar Mirzəyevin ailəsinə ev verilib. Birinci Vitse-Prezident Mehriban xanım Əliyeva Tovuz istiqamətində şəhid olan 12 hərbi ilə bağlı Heydər Əliyev Fonduna xüsusi tapşırıq verir. Şəhid olan hərbiçilərin ailə üzvlərinin bütün qayğıları daim Fondun nəzarətində olacaq.

Əlbəttə, dövlətimiz tərəfindən atılan addımlar təbii ki, vətəndaşlar, sadə insanlar tərəfindən hər zaman rəğbətlə qarşılanır. Onlar son illər dövlətin qayğısını, himayəsini daha artıq hiss etməyə başlayıblar. Sosial problemləri həll olunduqca, rifah halı yüksəldikcə, vətəndaş dövlətinə daha çox güvənir, ölkəsinin güclənməsinə o da töhfəsini vermək istəyir. Bu güvənc, bu inam isə nəticədə dövlətlə vətəndaş arasında bir doğmalığ, sarsılmaz bağlılıq yaradır.

Məhz bu sadalanan amillərə görə şəhidlik müqəddəs amal kimi gənc nəslin yaddaşına həkk olunur. Gənc nəslin nümayəndələri son illər fərari, hərbi xidmətdən yayın zəiflər kimi deyil, döyüşlərdə ön cəbhədə qəhrəmanlıq Milli Qəhrəmanımız Mübariz İbrahimov kimi ad-san sahibi olmağa, şücaət göstərən igidlər kimi tanınmağa meyillidirlər.

Şəhid ailələrin üzvləri bu istiqamətdə, yəni gənclərimizin arasında hərbi-vətənpərvərlik hisslərinin güclənməsinə öz töhfələrini verirlər. “Şəhid Ailələrinə Sosial Dəstək” İctimai Birliyi olaraq biz də hər zaman bu məsələlərə xüsusi önəm vermişik. Fəaliyyətimizin əsas istiqaməti kimi o yöndə layihələr həyata keçirməklə yeni nəsil nümayəndələrini Vətənə sevgi, Milli Orduya sayğı, xalqa dəyər verməyə səsləmişik.

Almaz Zeynalova,
*“Şəhid Ailələrinə Sosial Dəstək”
İctimai Birliyinin sədri,
publisist, şəhid ailəsinin üzvü*

HƏR BİRİ BİR AZƏRBAYCANDIR, ŞƏHİDLƏR!

*Şəhidlərimizin müqəddəs
ruhuna ithaf edirəm.*

Şəhidlik insanın Allaha, Vətənə, haqqa olan sevgisinin həyat-ölüm astanasında qeyd-şərtsiz şəhadət tapdığı ali məqamdır. Bu ölümsüzlük, haqqa qovuşma anında kitab-kitab söz xatirinə yazılmış «Vətənnamə»lər, boğazdan yuxarı bəlağətli nitqlər, pafoslu çağırışlar «Can Azərbaycan!» deyib can fəda etməklə heçpuç edilir. Şəhidlər Vətən-Allah, xalq-haqq savaşından məğrurluqla çıxıb, bir anın içində milyonların əzizinə, Vətən oğluna çevrilib ölümü ilə də bu torpağı şərəfləndirənlərdir. Şəhid qanı ilə suvarılmayan torpaq zəfər bayrağı bitirməz! Vətən şəhidlərin mübarək çiynlərində sabahlayır. Buna görə də onlar and yerimiz, qürur mənbəyimizdir!

Son günlərdəki şəhidlərimiz müstəqil Azərbaycanın müzəfər hərbi tarixinin ilk səhifələrini öz qanları ilə yazaraq əbədiləşdilər, dastanlaşdılar. Bu cəsur igidlərin əksəriyyətinin yaşları onu deməyə əsas verir ki, onlar heç işğal olunan torpaqlarımızın üzünü belə görməyiblər. Amma bu Vətən sevdalıları, bu Vətən aşıqları göz qırpmadan, ölümün üzünə dik baxa-baxa, kəfənlərini əyinlərinə geyinib şüurlu şəkildə, qələbə naminə ölümün ağuşuna atılıblar. Onların sosial şəbəkələrdəki son statusları, paylaşmaları, doğmaları ilə son yazışmaları bunu bir daha sübut edir. Son dörd günlük haqq savaşları illər öncəki «Məzlum, məğlub Azərbaycan» sindromunu məhv edərək çoxdan bəri həsrətində olduğumuz qələbənin şirinliyini dadırdı bizlərə, milli ruhumuzdakı məğrurluğu oyatdı. Dövlət-ordu-xalq birliyinin nələrə qadir ola biləcəyi, Azərbaycanın hərbi qüdrəti, diplomatik uğurları isbatlandı. Bu savaş dost sədaqətini təsdiqləməklə yanaşı,

əksər dünya dövlətlərini Dağlıq Qarabağla bağlı tarixi həqiqəti etiraf etməyə məcbur etdi. Ən əsası isə, qeyrətli ər oğullarımızın gözüyumulu ölümə getmələri, müharibə zonasını tərk etməyən yerli əhalidəki inam və ruh yüksəkliyi, şəhidlərin dəfn mərasimindəki izdihamlar, Azərbaycan diasporunun fəallaşması, şəhid valideynlərinin o dərdin, acının içində balasından yadigar bayrağı köksünə sıxıb qəzəb və qürurla «Vətən sağ olsun!» deməsi bir daha göstərdi ki, «Azərbaycan!», «Vətən!» anlayışı, məfhumu artıq 9 milyonluq bir xalqı birləşdirən sarsılmaz ideologiyaya, qələbə əzminə çevrilib. Şəhidlərin bəziləri öz nəşləri ilə də düşməndən nə qədər güclü, qürurlu olduqlarını sübut etdilər. Dövlətinin, xalqının, doğmalarının iradəsini sınağa çəkmək bahasına olsa belə...

Sizə belə bir şəhidimizdən, 1991-ci il təvəllüdü, Naxçıvan şəhər sakini, leytenant Qabil Əbdüləli oğlu Orucəliyevdən söz açmaq istəyirəm. Müharibəni lənətləyənlərdən biri, bəlkə də elə birincisi idi o. Çünki atasızlığın bütün iztirab və acılarını hamıdan yaxşı bilirdi. Çox erkən yaşlarından «ailənin kişisi» yükünü çəkmişdi, bacılarına toy edib gəlin köçürmüşdü. Bacıları, ata üzü görməyən kiçik qardaşı İsa onu «Atam!», «Dədə» deyərək çağırırdılar. Gənc yaşından bir üzü qız, bir üzü gəlin, kirpiyi ilə od götürə-götürə övlad böyüdən dül qadının taleyi də yaxşı tanış idi Ona. Bütün bunlara görə də əsl kişi sənəti seçir... Anaları oğulsuz, oğulları atasız qoymamaq üçün! Həyat özü Qabili sərtləşdirmiş, mətinləşdirmişdi...

1998-ci ildə Naxçıvan şəhərindəki 1 saylı orta məktəbdə təhsilə başlayan Qabil 2006-cı ildə C.Naxçıvanski adına Hərbi Liseyin Naxçıvan filialına qəbul olunur. 2009-2013-cü illərdə Heydər Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbində təhsilini davam etdirir, 2013-2014-cü illərdə isə Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Təlim Tədris Mərkəzində zabit təkmilləşdirmə kursu keçən Qabil Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin tərkibində Vətənin keşiyində dayanmağa başlayır. 2014-cü ildə

nümunəvi fəaliyyətinə, hərbi nizam-intizamına görə leytenant rütbəsi alır.

Arzularının aşılıb-daşan, ümman çağrı idi. Yerə-göyə sığmayan sevincini cəbhə dostları ilə də bölüşmüşdü. Kim bilir, nə xəyallar qurmuşdu. Ömürlük ata həsrətini, atasına arxalanmaq, qüvvətli ata əlini həmişə çiyində hiss etmək istəyini indi bir ata kimi gerçəkləşdirəcəkdi. Atasızlıqdan övladını kişi kimi böyütməklə qisas alacaqdı. Şirin körpə qığıltısını eşitmək, doyunca boyunu süzmək, qurşaq tutub biləyinin gücünü yoxlamaq keçirdi könlündən. Ona danışılacaq barıt qoxulu, səngər havalı, qanlı-qadalı qəhrəmanlıq nağılları o qədər ki... Azad etdiyi torpaqlarda oğlu ilə əl-ələ, çiyin-çiyinə gəzib: «Oğul, Vətən uğrunda nə canlar vermişik! Sən də bu torpağı sev, onu canından əziz bil, qoru!» demək arzusu ilə uçurdu. Amma... Qarşıda düşmən, arxada Vətən vardı! Düşməndən qaçılmaz, Vətəndən keçilməz!

Bu, Qabilin bütün hərbi yoldaşlarına da təlqin etdiyi yeganə əməli idi. Vaxt olmuşdu təhlükəsiz arxa postlardan birinə dəyişilmək şansını da rədd etmişdi. Onun üçün təlaş, nigarançılıq keçirən doğmalarına əvvəlcə iki barmağını cütleyib: «Bu mənim doğmalarım», sonra isə yumruğunu düyünləyib ürəyinin başına qoyaraq: «Bu isə Vətəndir! Vətəni biz qorumasaq, kim qoruyacaq?!» – deyərmiş! Və o gün – mübarək Şəhidlik məqamına yüksəlmə anı gəldi!

...Bu da bir təsəllidir ki, Qabil özündən sonra Vətəninə, yurduna sahib çıxacaq davamçısı, övladı olduğunu bilərək şəhid oldu. Gözü arxada qalmadı... Bu gün bu evdə mışıl-mışıl uyuyan körpə Qabil atasının general olmaq, oğlunu da hərbi kimi yetişdirmək istəyini həyata keçirəcək, şəhidin anası Nuriyyə xanımın da dediyi kimi, düşməne ən böyük göz dağı olacaq: «Qoy düşmən sevinməsin. Bir Qabilim qəhrəmancasına döyüşüb Vətən uğrunda şəhid oldu. Amma mən bu Qabilimi də igid, cəsur, qorxmaz, mərd, vətənpərvər böyüdəcəm. Körpə Qabilim böyüyəndə fəxr edəcəm ki, onun atası Qarabağ uğrunda gedən

döyüşlərdə şəhid olub».

Unutmamalıyıq ki, şəhidlərimiz canlarından əziz Vətənlə yanaşı, ciyərparalarını da bizlərə əmanət qoyub gediblər. Bu əmanətə təkcə dövlət yox, xalq olaraq da sahib çıxmağı bacarmalıyıq. Anası, bacıları Təhminə və Şövkət xanım, yoldaşı Tükəzban xanım, əmisi uşaqları istiqanlı, qayğıkeş, mehriban, mərd, Vətəni sevən Qabildən danışmaqdan doymurlar. Göz yaşlarını qəlblərindəki qisas alovu qurudan bu insanların qüruru qarşısında baş əyməmək əldə deyil ...

Düşmən bilsin!... Bilsin ki, bu gün şəhid balasının tabutunu şəərəflə öz çiyində son mənzilə yola salan AZƏRBAYCAN ANASI gün gələcək, şəhid balasından yadigar üçrəngli bayrağı, bir də ciyərparasını başı üzərinə alıb həsrət qaldığımız o torpaqlarda yüyürəcək! Onun qədəmindən, sevinc göz yaşlarından yuyulacaq, pəklaşacaq, halallaşacaq bu Vətən torpağı! Onda Vətən göylərində dolaşan nigaran şəhid ruhları biz bugünkü şahidləri də sabahkı qaziliyimizə bağışlayacaq...

Mehriban Sultan,

*Naxçıvan Muxtar Respublikasının Əməkdar jurnalisti,
Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru*

ŞƏHİDLİK ELƏ BİR ZİRVƏDİR Kİ...

Zaman-zaman əsrlərin sınağına tab gətirmiş Azərbaycan xalqı bu dəfə də sınaqdan mərd-mərdanə çıxdı. Dörd il bundan öncə – 2016-cı ilin bir qaranlıq yaz gecəsinin sabahı Azərbaycanın igid oğullarının Günəş kimi parlayan qəhrəmanlıqlarının şəfəqləri ilə açıldı. Həmin ilin aprelin ilk günləri Azərbaycan əsgəri dilində Vətən nəğməsi, könlündə Qarabağ yanğısı, ürəyində düşməne nifrət hissiylə döyüşə atıldı. Həmin günlərdə işğal altındakı torpaqlarımızda 20 ildən artıq bir müddətdə qövr edən bir yaranın qaysağı qopdu. Elə həmin günlərdə qəhrəman Azərbaycan əsgəri öz şücaətini göstərdi, nəyə qadir olduğunu sübuta yetirdi. Ordumuzun qüdrəti qarşısında tab gətirməyən düşmən uzun illərdir, möhkəmləndirdiyi səngərlərini, döyüş postlarını buraxıb qaçdı, yüzlərlə erməni silahlısı məhv edildi. Bu qısamüddətli döyüş zamanı əsgərlərimiz dillərə dastan olacaq qəhrəmanlıq göstərdilər, Qarabağın heç bir zaman düşməne güzəştə gedilməyəcəyini sübuta yetirdilər.

Ordumuzun bu döyüşlərdə qazandığı şanlı zəfərdən sonra hər şey gün kimi aydın oldu, aprel savaşında qazanılan qələbə qəhrəmanlıq tariximizə qızıl hərflərlə yazıldı. Dörd gün ərzində gedən qanlı döyüşlərdə əldə etdiyimiz qələbə xalqımızda böyük ruh yüksəkliyi yaratdı. Silahlı Qüvvələrimiz düşməne və onun havadarlarına öz gücünü göstərdi. O gecə cəbhədən gələn Talış kəndinin və Lələtəpə yüksəkliyinin düşməndən azad edilməsi xəbəri hər bir azərbaycanlının sevincinə səbəb oldu.

Bu döyüşlərdə Naxçıvan torpağı da iki şəhid verdi. Mayor Rasim Məmmədov və leytenant Qabil Orucəliyev şəhidlik zirvəsinə yüksəldilər, Vətənin hər qarışının onlar üçün əziz və müqəddəs olduğunu bir daha sübuta yetirdilər.

...Döyüşün ilk günü Qabil və yoldaşları 15-16 kilometr məsafədəki düşmənin içərilərinə doğru irəliləyiblər. Erməni postunu tutduqdan və oradakı erməniləri zərərsizləşdirdikdən sonra

Qabil və yoldaşları Madagiz kəndində mühasirəyə düşüblər, onlar son mərmilərinədək düşmənlə vuruşub və qəhrəmancasına şəhid olublar. Döyüş zamanı Qabilgil çox sayda düşmən zabit və əsgərini zərərsizləşdiriblər. Həmin dövrdə Milli Qəhrəmanımız Mübariz İbrahimovdan sonra erməni mətbuatının ən çox Qabil-dən bəhs etməsi onu göstərirdi ki, o, düşməne sarsıdıcı zərbələr vurub.

...Qabil hələ üç gün bundan öncə övladının dünyaya gəlməsi xəbərini elə cəbhədə olarkən dostları ilə də paylaşmışdı. Ancaq xain düşmənin törətdiyi bu münafiçə ucbatından körpəsinin səsinə eşidə bilməyən bir çox atalar kimi, övladını qucağına almaq ona da nəsib olmadı. O, öz balasına toxuna, onun üzünü görə bilməsə də, ona əbədi bir adı miras qoyub getdi. Dünyada heç bir ləl-cavahirətlə əvəz oluna bilməyəcək bir ad, şəhid övladı adı yazıldı bu körpənin taleyinə. Qabil tək bir ailənin, bir kəndin, bir elin-obanın yox, bütün Azərbaycanın fəxri oldu.

...Qabilin ölümsüzlüyünün ikinci ildönümündə məzarı üzərinə gələnələr arasında ailəsi və qan-qadanın, müharibənin nə demək olduğunu dərk edə bilməyən, igid atasının adını daşıyan ikiyaşlı Qabil də var. O, məsum, sakit baxışlarla atasının məzarının ətrafına toplaşan insanlara, başı üstündə qürurla dalğalanan Azərbaycan bayrağına baxır...

Şəhid məzarları bu gün hər bir gəncimiz üçün and yerinə çevrilib. Gənclərimiz hərbi xidmətə yollanmazdan öncə bu məzarlar üzərində dualar oxuyub, müqəddəs Vətən torpaqlarının hər qarışını qorumaq üçün and içirlər. Qabil Orucəliyevin də döyüş yolu hər bir Azərbaycan gənci üçün örnəkdir. Bu gün fəxrlə deyə bilərik ki, Vətən üçün şəhidliyi könüllü qəbul edən, bununla fəxr edən gənclərimiz var. Qabil Orucəliyev kimi qəhrəmanlar yetirən xalq heç vaxt məğlub ola bilməz.

Ruhun şad olsun qəhrəman, rahat uyu, uğrunda canını verdiyin o Vətən torpağı üzərində artıq Azərbaycan əsgəri keşik çəkir. Qarabağın azad olması yolunda Cocuq Mərcanlıdan, Talış kən-

dindən başlayan zəfər savaşımız torpaqlarımız azad olana kimi - döyüşlərdə şücaət göstərərək, şəhidlik zirvəsinə yüksələrək bir daha sübut etdilər.

Ramiyyə Əkbərova,
publisit

ŞƏHİDLƏR ANALARINI GÖZÜYAŞLI SAXLASA DA...

Son aylara qədər şəhid anaları mütəmadi olaraq hərbi hissələri ziyarət edir, hərbiçilərlə, əsgərlərlə görüşlər keçirirlər. Onların bayramlarını təbrik ediblər. İllər öncə şəhid olmuş gizir Fizuli Salahovun anası Sevda xanım Salahova da tez-tez belə tədbirlərdə iştirak edənlərdən, hərbiçilərimizə mənəvi dayaq duranlardandır. Bu yaxınlarda mediaya açıqlamalar verən Sevda Salahovanın sözlərinə görə, 2016-cı ilin aprel döyüşlərində şəhid olan əsgərlərimizin valideynləri ilə birgə son dəfə ötən ilin axırlarında sərhəd bölgələrinə üz tutublar.

Şəhid anası Sevda xanım kədərlə xatırlayır:

« O vaxt biz Cəlilabad, Tərtər, Füzuli və Ağcabədidə yerləşən sərhəd zastavalarında olduq. Ən sonda ermənilərlə 60 metr aralıda yerləşən səngərlərdə keşik çəkən əsgərlərlə görüşə yollandıq. Orada nə hisslər keçirdiyimizi sözlərlə anlatmaq mümkün deyil. Biz özümüzə söz verdik ki, əsgərlərin qarşısında kövrəlməyəcəyik. Düzü, özümüzü güclə saxlamışdıq. Amma bir neçə əsgər bizim şəhid anası olduğumuzu biləndə, göz yaşlarını saxlaya bilmədi və bizi qucaqlayıb ağladı...» – deyən Sevda xanım özü də kədərlənir.

Şəhid anası sözünə davam edir:

«Mən oğlum Füzulinin aprel döyüşlərində vuruşduğu yerləri ziyarət edib için-için ağladım. Tək təskinliyim o əsgərləri bağrıma basıb, onları öpüb qucaqlamağım oldu. Fizulinin iyini onlardan aldım. Sonra əsgərlərlə yemək yedik, onlara apardıığımız şirniyyatları bölüşdürdük. Onlar bizim sanki gözümüzün içinə baxırdılar. Mən Fizulinin və orada olan əsgərlərimizin nə qədər əziyyət çəkdiyini öz gözümlə gördüm. Bu gün sanki Füzulinin yenə orada qoyub gəldim...» – deyən ana göz yaşları içində boğulsa da, Vətən uğrunda şəhid verdiyi qəhrəman övladı ilə

fəxr etdiyini vurğulayır...

Vətən uğrunda şəhid olan əsgərlərimizə rəhmət diləyirik, vətənimizin keşiyində duran əsgərlərimə isə Allahdan can sağlığı arzu edirik.

İman İmanlı

*İtkin düşmüş şəxsin qohumu,
bloqer*

ÖLMƏZ QƏHRƏMANLIQ: ŞƏHİDLİK

Şəhid insan...

Şəhid şəhər...

Şəhidlər qəbristanlığı...

Şəhid ruhlar...

Bu sözlərin, ifadələrin doğurduğu kədərli ovqat bizə yaxşı tanışdır. Son iyirmi bir ildə belə işlək sözlər, ifadələr təsəvvürə gətirmək çətindir. «Şəhid ailəsi», «şəhid anası», «şəhid atası», «şəhid məzarı»-yurdun hər guşəsindən bəzən hiçqırıqla, bəzən də qürurla söylənilən bu sözlər indi bizim hər birimizin dilində səslənir. Şəhidlərin adına küçələr, məktəblər var. Şəhid ailələrinə hörmətsizliyi heç kəs bağışlamır. Azərbaycanda şəhidlik hörmət və ehtiramın ən ali məqamı səviyyəsinə ucalıb.

Qarabağ şəhidləri. 20 Yanvar qurbanları. Xocalıda həlak olanlar. Bunlar Azərbaycan tarixinin ən faciəvi məqamlarıdır. Bir evdən, bir ocaqdan, bir ailədən qopan oğullar, qızlar, tək-cə bir evin, bir ocağın, bir ailənin yox, bir yurdun, məmləkətin şəhid oğullarına döndülər.

Azərbaycan ədəbiyyatında şəhidlik mövzusunun tarixi çox qədim əsrlərə gedib çıxır. Ancaq bu mövzunu ədəbiyyatda ilk dəfə abidə səviyyəsinə qaldıran və şəhidliyi bədii-metaforik rəmzə çevirən dahi Məhəmməd Füzuli olubdur. «Hədiqətüs-süəda» əsərində o, əski çağlardan çox yayılan Kərbəla vəqiəsini qələmə almış, bu dini hadisəni tək-cə din yolunda gedən mübarizə kimi yox, tədqiqatçıların çox doğru qeyd etdiyi kimi, insanın mənəvi və cismani köləliyə qarşı üsyanı, məslək və etiqad uğrunda mübarizəsi kimi təsvir etmişdir. Ümumiyyətlə, türk dünyasında, müsəlman aləmində şəhidlik missiyası dini-ideoloji kontekstdən sıyrılmasa da, sonralar Vətən, xalq və millət uğrunda gedən savaşlar, istiqlal mübarizələri ilə sıx bağlı olmuşdur. Xüsusilə qardaş türk ədəbiyyatında Nihal Atsız, Mehmet Akif, Yəhya Kamal

kimi şairlər şəhidlikdən qəhrəmanlığa ucalan yolu və zirvəni doğru müəyyənləşdiriblər. Yəni onların poetik təənnümündə şəhidlik anlayışı qəhrəmanlıq kimi dərk olunur.

Azərbaycanın müstəqilliyi təkcə 80-90-cı illərin hadisəsi olmayıb, kökü milli şüurumuzun və azadlıq düşüncələrimizin dərin qatlarına gedib çıxır. Odur ki, poeziyada müstəqilliyimizə qədər gələn arzuların real ifadəsi kimi bir sıra obrazlar diqqəti cəlb edir. Xüsusilə Babəkin qəhrəmanlığı, Nəsiminin şəhidliyi haqqında poeziyamızda onlarca nümunələr yaranmışdır.

Rəsul Rzanın «Babək» şeiri (1977) şəhid olan qəhrəmana möhtəşəm poetik abidə kimi əvəzsizdir. Şair Babəkin ölüm səhnəsini təsvir edir. Babək qan dolu teştdə bir soluna, bir sağına baxır, bir ovuc qan götürür ki, saralan rəngi görünməsin. Sağ qolunu da kəsirlər. Ona elə gəlir ki, qolu deyil, qılıncı yerə düşür.

Əli Kərimin «Şəhidliyin zirvəsi» şeiri isə Nəsimiyə həsr edilib. Bu şeirdə də şəhidlik ölüm aktı kimi yox, qəhrəmanlıq, dönməzlik faktı kimi poeziya həqiqətinə çevrilir. Yəni də çoxlu belə nümunələr gətirmək olar. Mən burada Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlının «Sönmüş ocağın ağısı» poemasında rus imperiyasına qarşı kiçik bir dəstə ilə vuruşan Cavad xanın qəhrəmanlığı və şəhidliyindən söz açılır.

Fəlakət Cavad xanı oyatmışdı. Mənliyi, qüruru, vicdanı, ürəyi oyanmışdı. Ölümünə bircə gün qalsa da oyanmışdı. Təkəbbürlülüyünü, hansı xanlasa ədavətini unutmuşdu. Ya Gəncə darvazalarının qapısını açıb təslim olmaq, ya da tikə-tikə, rizə-rizə doğranmaq! Cavad xan ikinci yolu seçdi. Bu yol Beyrəyin qanlı köynəyindən, Nəsiminin edam edildiyi dar ağacından, Koroğlunun hayqırtısından keçirdi. İndi Cavad xan üçün yaşanılmamış ömür yoxdur! Qeyrət var, ölümünü duyub bu ölümü mərdanə qarşılamaq var. Və bir də acı bir təəssüf hissi:

**Özümüz balta çaldıq kökümüzə o ki var,
Qolumuzu budayıb ocaq qaladıq yada.**

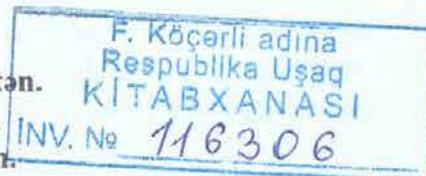
Cavad xan şəhid oldu, amma öz qanı ilə tarixləri qızartdı. Biz 1918-ci ilin Mart qırğınlarını da unuda bilmərik!

Yazıçı Ənvər Məmmədخانının çox sevdiyi bir ifadə vardı- «azadlıq yanğısı». O, azadlıq yanğısı idi yüz minlərlə insanı Azadlıq meydanına çəkib apararı. Bu azadlıq yanğısından Müstəqil Azərbaycan doğuldu. Demokratik Azərbaycan Respublikasının süqutundan sonra 71 il 5 ay ərzində xalqın ruhunda yaşayan o azadlıq yanğısını söndürmək üçün Azərbaycan torpağında Qarabağ müharibəsi əkildi, 20 Yanvar, Xocalı qırğınları törədildi, Bakıya rus tankları yeridildi, şəhərlərimiz, kəndlərimiz işğal olundu. Bu azmış kimi, Azərbaycanda vətəndaş müharibəsi təhlükəsi yarandı.

Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin böyük əzmi sayəsində! XX yüzilliyin ən dəhşətli, ən faciəli 20 Yanvar və Xocalı hadisələri poeziyamızın yaddaşına əbədi köçdü. Həmin mövzuda ilk şeirlər Mirvarid Dilbazinin, Qabilin, Fikrət Qocanın, Məmməd Aslanın, Zəlimxan Yaqubun, Ələkbər Salahzadənin qələmindən çıxdı.

Məlum məsələdir ki, əgər bir mövzu yalnız bir dövrü əhatə etməyib sonrakı illərdə də davam etdirilirsə, bu zaman həmin mövzu ya təqlidçiliyə yol açır, ya da yeni çalarları, ifadə vasitələri ilə diqqəti cəlb edir. Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadənin «Şəhidlər» poeması bu mənada 20 Yanvar faciəsinin fəlsəfi-poetik dərk kimi poeziyamızda xüsusi yer tutur. Bu poemadan əvvəl B. Vahabzadə «Şənbə gecəsinə gedən yol» publisistik əsərini yazmış, 20 Yanvar faciəsinin səbəbləri haqda geniş söz açmış, günahkarları danılmaz faktlarla suçlandırmışdı. Şəhidlik həm də qəhrəmanlıq kimi dərk edildi, çünki xalq bu müsibətdən, faciədən ayıldı, özünü dərk etdi.

**Gəldi ürəkdəki arzular dilə,
Silahı məhəbbət, son sözü Vətən.
Şəhidlər göstərdi ölümləriylə,
Ölüm aşağıdır Vətən eşqindən.**

Şeirimizdə bir neçə il matəm ruhu dolaşdı. Mövzunun özü bunu tələb edirdi. Elə bir şair olmadı ki, həmin müsibəti öz şeirlərində əks etdirməsin. Amma çox çəkmədi ki, 20 Yanvar, onun ardınca Xocalı faciələri qlobalıq kəsb etdi, dərin kədər hisslərini qəzəb, nifrət əvəz etdi, şəhidlik fəlsəfi düşüncələrə, geniş publisistik şərhlərə yol açdı, yeni əsərlər meydana gəldi. Məmməd Arazın, Xəlil Rza Ulutürkün, Zəlimxan Yaqubun «Dur ayağa, Azərbaycan!» nidaları eşidildi.

20 Yanvardan sonra xalqımız çox-çox müsibətlərlə üzləşdi, Qarabağ torpağında igidlərimizin qanı bir şəhid kimi dolandı bu məmləkəti. Ancaq 20 Yanvara biz tək-cə qara gün kimi boylanmamalıyıq, bu gün Azadlığa, Müstəqilliyə doğru gedən yolun təməlini qoydu. Ən başlıcası isə, xalqın özünü dərk etməsinə, öz düşməninə tanımasına stimül oldu. Düşmənimizi tanımaq, özümüzü dərk etmək, müstəqilliyimizi qorumaq üçün. Şəhidliyimizi Qəhrəmanlıq kimi anlamaq üçün.

Vaqif Yusifli,

Ədəbiyyatşünas-tənqidçi, f.e.d.

ŞƏHİDLƏR ÖLMƏZ, VƏTƏN BÖLÜNMƏZ!

Dünyada hər şey gözəldir, lakin ən müqəddəs duyğu Vətəni özününkü olduğu üçün sevmək, qoynunda boya- başa çatdığı torpağın müqəddəsliyini hiss edib yolunda canından keçməyə hazır olmaqdır. Tarixin hansısa səhifəsini vərəqləyib bir xalqın taleyinə yazılmış qəhrəmanlıq salnaməsinə diqqət yetirdikdə dəyşməyən bir həqiqətin şahidi olursan. İnsanlarda anadangəlmə hiss, duyğu olan, nəyinsə, kiminsə naminə canından belə keçmək cəsarəti məqamı yetişəndə başqalarından fərqli xüsusiyyət mütləq özünü büruzə verir. İnsanı məhkum etmək olar, lakin şücaəti, mərdliyi, vətənpərvərliyi şərafəti və fədakarlığı boğmaq olmaz. Milli mənsubluğuna görə fərqlənən bu keyfiyyət insanın daxili gücünün, qətiyyətinin, bəzən də barışmazlığın, ədalətsizliyə qarşı mübarizliyin nümunəsi, məkanı isə müqəddəs sayılan şəhidlik zirvəsi olur.

...Müstəqillik əldə etdikdən sonra dilimizdə yaşam hüququ qazanan, 20 Yanvar faciəsindən başlayaraq Xocalıya uzanan, hələ də davam edən Dağlıq Qarabağ müharibəsinin ağır-acısını ifadə edən şəhid sözü qəhrəmanlıq simvolu kimi də hər kəsdə qürur hissi oyadır. Ermənistanın Azərbaycana hərbi təcavüzü zamanı müstəqilliyimiz, ərazi bütövlüyü uğrunda qurban gedənlər hər qarış yurd yeri üçün canlarından keçərək müasir qəhrəmanlıq tariximizin səhifələrini dönməzlilikləri, ölümün gözünə dik baxmaq bacarıqları ilə yazdılar. Azərbaycanın hər bölgəsində and yeri kimi müqəddəslik qazanmış Şəhidlər xiyabanlarında əbədi məskən salmaqla gənclərimizə örnək oldular. Şəhidlərimiz ölümləri ilə bir həqiqəti təsdiqlədilər: qəhrəman o insandır ki, özünü həyat uğrunda mübarizələrdə ölümə qalib gəlməklə təsdiqləyir. Müqəddəs amal uğrunda şəhid olmaqla əbədiyyətə qovuşan Milli Qəhrəmanlar Mübariz İbrahimov, bu günlərdə şəhidlik zirvəsinə ucalan Çingiz Qurbanov kimi bütün igidlərimiz davamçıları üçün nümunə, örnəkdir.

Döyüşlərdə mənfur düşməyə ağır zərbə vuran, layiqli dərs verən şəhidlərimiz qəhrəmanlıq salnaməsinə adlarını yazmaqla Vətənin bölünməzliyinə imza atdılar. Ermənilərin Xocavənd-Füzuli istiqamətində törətdikləri təxribatların qarşısını alarkən qəhrəmanlıqla həlak olan Aqşin Abdullayev, Şahlar Nəzərov, Tural Haşimli, Zülfü Qədimov, Zakir Cəfərov, Elvin Əhmədov büründükləri üçrəngli bayrağımızın və uğrunda qurban getdikləri torpağımızın müqəddəsliyini qorudular. Qorudular ki, Azərbaycanın müstəqilliyi əbədi olsun. Dünya dövlətləri arasında sayılıb-seçilsin. Adı daim yüksəklərdə səslənsin. Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, qələbə soraq-lı bayrağımızın Xankəndidə, Şuşada, Kəlbəcərdə, Zəngilanda, Laçında... Azərbaycanın işğal altındakı digər ərazilərində dalğalanması naminə canlarından keçdilər. Yalnız bu yolda canından keçməyi bacaran qəhrəmanlar yetirən xalqın şəhidi olur. Azərbaycan yenilməz, mübariz xalq olduğunu şəhidlik zirvəsinə ucalan övladlarının şücaəti, oğul itkisinə mətanətlə dözən müqəddəs anaların dəyanəti ilə də təsdiqləyir.

Övladları kiçik ikən ciyərparalarını "boyun qurbanı olum" deyərək sevib, oxşayan, qayğı ilə böyüdən şəhid anaları bütün Azərbaycan xalqının and yerinə çevrilən, ilk addımını atdığı torpaqlarımız uğrunda qurban gedən balaları ilə fəxr edərək "süddüm sənə halal olsun" deyir. Qəhrəman oğullarımızın üstünlüyü ondadır ki, düşmənlə üz-üzə gələndə qorxmur, həyatla vidalaşanda da əzəmətini qoruyub saxlaya bilər. Azərbaycanın şəhid oğul və qızları ölümləri ilə də ermənilərə qalib gəlirlər. Amma başqalarının torpaqlarını zəbt etdikləri üçün layiq olduqları cavabı alan, öldürülən erməniləri şəhid adlandırmaq olmaz. Çünki onlar özlərinə məxsus olmayan torpaqlara oğru kimi soxularaq tarixi ərazilərimizə sahib çıxmaq istəyirlər. Erməni işğalçıları təşvişə salan da Azərbaycanın müdafiə qüdrətinin üstünlüyü, hər bə istəməsə də hər bə hazır olan əsgərlərimizin döyüş bacarığı, mətanəti, düşməyə qalib gəlmək əzmidir. Bu əzm Ermənistan

üzerində zəfər çağırışıdır. Qüdrətli Ordumuzun uğurlu əməliyyatları göstərir ki, Dağlıq Qarabağ savaşı da Azərbaycanın qələbəsi ilə başa çatacaq. Xain düşmənin torpaqlarımızı mürdarlayan nəfəsi kəsiləcək. Onda şəhidlərimizin nigaran ruhları rahatlıq tapacaq, səmamızdan yurdumuza boylanacaq, "Gözün aydın, Vətən!" deyəcək.

Xuraman İsmayılqızı,
publisist

Gülayə Könül

VƏTƏNƏ BAĞIŞLADIN

Ümidimdə doğuldun, gümanımda boy atdın,
Vətən, boyuna qurban, bu canımda can dedin.
Boyuna qurban olum, boyu vətən şəhidim,
Vətən boyda boyunu vətənə qurban dedin.

Səngər-səngər boy atdın, havasından asıldın,
Yaşadın sevincini, həm yasından asıldın.
Sərhəddinə hörüldün, səmasından asıldın,
Sarıdın yaran ilə yarasını Vətənin.

Köksünü sipər etdin güllələnən torpaqda,
Ümidimdə ümidi itən gülü bitirdin.
Güllələnib, üzünə gül ələnən torpaqda
Sən öz şəhid qanıyla vətən gülü bitirdin.

Torpaq qırmızı geydi, çiçəklədi qan yeri.
Bu şanlı tarixini göydə yazdı gözlərim.
Gözlərimdə söküldü gözlədiyim dan yeri,-
Götürüb məzarını göydə qazdı gözlərim.

Dərdimin dəryasında gecələdi gecələr,
Dünyamın dünyasında gecələdi gecələr,
Gözümün aynasında gecələdi gecələr,
Açılan sabahları mən yarana bağladım.

Bu dünyaya sığmayan sevincini, sevgini
Ürəyində sevinci bitənə bağışladın.
Köynəyindən keçirdi Vətən səni əbədi, -
Sən əbədi ömrünü Vətənə bağışladın.

ŞƏHİD ANASI

Gözünüzdən axan yaşa
Qurbanam, şəhid anası.
Qəlbindəki sızıltıya
Qurbanam, şəhid anası

Vətən üçün can verdilər,
Torpaq üçün qan verdilər,
Azadlığa and verdilər,
Ölüm dirimlə savaşı,
Qurbanam, şəhid anası.

Oğul eldən gedib, ana!
Ürəy nə tab etsin buna.
Bala deyən harayına
Qurbanam şəhid anası.

Qubar edir ürəyiniz,
Allah olsun köməyiniz,
Qəbrin oldu and yerimiz
Məğrur dayan, xalq anası,
Qurbanam, şəhid anası.

TORPAQ BİZİ GÖZLƏYİR

Komandirim İlqar Mirzəyev in xatirəsinə...

Yenə də görüşə gəlmişəm, qardaş!
Olmadı sonadək ayağım yoldaş...
Qurudu qoynumda əllərim bardaş...
Yadıma xırdaca günahım düşdü...
Yanında boş yerə tamahım düşdü...

Yenə də görüşə gəlmişəm, qardaş!
Olmadı sonadək ayağım yoldaş...
Qurudu qoynumda əllərim bardaş...
“Hazırdı məzarlar”, – eyindən keçir...
Yanına gələn yol çiyindən keçir...

Yenə də görüşə gəlmişəm, qardaş!
Olmadı sonadək ayağım yoldaş...
Qurudu qoynumda əllərim bardaş...
Burada boş yerlər soraqlar bizi...
Orada gözləyir torpaqlar bizi...

23.08.2020. Bakı

ŞƏHİD NƏĞMƏSİ

(Məzarında yalnız qolu dəfn edilmiş şəhidin dilindən)

Ömrümün sübh vədəsində,
Bağrım didildi zülmədən.
Yurda qanlı əl uzandı,
Qara qan axdı könümdən.

Ədalət ki dustaq oldu,
Diri qala-qala soldum.
Canımı verib qurtuldum,
Ruhuma gələn ölümdən.

Qırılsa da neyim mənim,
Qaralsa da göyüm mənim,
Ağlamayın, öyün məni,
Bayraq yaradın qolumdan.

Zülmətdən işiq yaranar,
Dərddən keçib el arınar.
Harda şəhid məzarı var,
Salam söyləyin dilimdən.

Odlar yurdu – ocaq yeri,
Gül açacaq bu dağ yeri.
Mənəm əsrin bəxtəvəri;
Vətən göyərdi külümdən.

ŞƏHİD NƏĞMƏSİ

Mürğü var yerin, göyün
Nəfəsində, qoxusunda.
- Yat yavrum. Tanrı dincəlidir
Körpələrin yuxusunda.

Torpaq hələ oyanmamış,
Yerə təzə gün dəyəndə
Ağac ək. Tanrı dincəlidir
Ağaclar çiçəkləyəndə.

Ananın gözü yol çəkib,
Qara bağı qan olanda,
Yada sal. Tanrı dincəlidir
Hər analar anılanda.

Məst olma türklər, oğuzlar,
Qıpçaqlar mədh olunanda.
Şəhid ol! Tanrı dincəlidir
Yetim yurd fəth olunanda!

ŞƏHİDLƏR

Qoparmayın şəhid adlı yaramı,
Düşmənlər duymasın, bu fəryadımı.
Bilmirəm sevinim ya ağlayımmı,
Adın tarixlərə, yazdı şəhidlər,
Haqqın dərgahına, qalxdı şəhidlər!

Ay ana, saçını dərddən ağartma,
Gəlib gedənlərdən oğlunu sorma.
Qara bəxtim deyib, yanma-alışma,
Adın tarixlərə yazdı şəhidlər,
Haqqın dərgahına qalxdı şəhidlər!

Həyatda candan şirin deyin nə var?
Şirin candan keçdi, vətəncün onlar.
Əlbət yaşayacaq belə oğullar,
Adın tarixlərə yazdı şəhidlər,
Haqqın dərgahına qalxdı şəhidlər!

Vətənin köməyə ehtiyacında,
Yetdilər imdada dar ayağında.
Qanların tökdülər torpağ uğrunda,
Adın tarixlərə yazdı şəhidlər,
Haqqın dərgahına qalxdı şəhidlər!

Şəhidlik adını ucuz tutmayın,
Öldülər sözünü dilə almayın.
Onlar yaşayırlar, siz unutmayın,
Adın tarixlərə yazdı şəhidlər,
Haqqın dərgahına qalxdı şəhidlər!

Qabil Ədalətəm, yolunda hazır,
Qisas alınacaq əvvəl ya axır.
Yalnız bir təsəlli ürəyi açır,
Var belə oğullar, ola şəhidlər,
Haqqın dərğahına qalxdı şəhidlər!

Dursun Musayeva

ŞƏHİDLƏR

Bu vətən , bu torpaq mənimdi deyib
Üstündə vüqarla gəzdi şəhidlər.
əyninə qanından bir köynək geyib
düşmənin yolunu kəsdi Şəhidlər.

Təki vətənimiz düşməsin dara
Baxmayıb soyuğa, borana, qara
Cavab vermək üçün o azğınlara
Hər bir çətinliyə dözdü Şəhidlər.

Arzusu göylərə , yerə sığmayan
Araza sığmayan, Kürə sığmayan
Nağıla, dastana, şərə sığmayan
Ən ali, müqəddəs sözdü, Şəhidlər.

Torpaq götürməsin bu qanı, qardaş.
Gözləriniz yoxdu torpaq tökülə
Telləriniz yoxdu sığal çəkilə
Cəsədiniz yoxdu kəfən bükülə
Biz necə oxşayaq yaranı, qardaş,
Torpaq götürməsin bu qanı, qardaş.

Əliniz ümiddən qopmayıb hələ
Qanınız torpağa hopmayıb hələ
"Sevirəm" kəlməsi tapmayıb hələ
Qəfil güllə tapdı sevdanı, qardaş,
Torpaq götürməsin bu qanı, qardaş.

Bəlkə ana, bacı kitiyə, dönə
Yandıqca bir yanar körüyə dönə
Bu yoldan çətin ki, geriyə dönə
Vətən çətin dönüb usanır, qardaş,
Torpaq götürməsin bu qanı, qardaş

ŞƏHİDLƏR

Bu nə vəhşilikdir! Bu nə zülümdür!
Bu nə yaşamaqdır, nə də ölümdür.
İnsanlar diriylən yerə gömüldü
Torpağın uğrunda şəhid oldular.

Qanı damcıladı torpağa, yerə
Vətəni son anda gətirdi dilə.
Əbədi yaşaya, əbədi ölə...
Vətənin uğrunda şəhid oldular.

Analar məzarı üstə ağladı,
Qəlbini yandıran səsdə ağladı.
Duman da ağladı, sis də ağladı
Vətənin uğrunda şəhid oldular.

Ananın fəryadı, ana naləsi
Torpağı titrətdi, yeri titrətdi
Ana nəvazişi, ananın səsi
Şəhidə arxadır, şəhidə əhddir.

Ey şəhidin ruhu, ey şəhid səsi
Sən ölü deyilsən, ölü bizlərik.
Sənin məqamına yetişsək, bəlkə
Bax onda, bax o vaxt diriləcəyik!

Tükəzban Cahangirova,
Pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, şairə

BİR AĞI DE...

*Mənsur şeir 20 noyabr
şahidlərinin əziz xatirəsinə*

Dədəm Şəhriyarın görüşünə gəlmişəm. Bir möcüzə göstər, Heydərbaba, dirilt Şəhriyarımı. Bu günümüzdə bir ağı desin. Ağı desin ki, həsrətlə gözlədiyimiz gün qan bahasına başa gəldi. Neçə igid, neçə ər, neçə oğul itirdik. Neçə şəhid itirdik.

Ağı desin onlara, Şəhriyar dədəm. Heydərbaba...

“Şükür sənin kərəminə,” - dedi, ağbirçək nənələrimiz... Hələ bu harasıymış, demə, Vətən hələ çox övladları qurban verəcəkmiş.

Neçə düşünən beynimiz, zəkali alimlərimiz, qılıncdan iti qələm sahiblərimiz qanlarına qəltan oldular.

Təmkinli, səbrli nənələrimiz yenə də Allaha üzünü tutub, “Şükür sənin kərəminə!” - dedilər. Bir qara xəbər aldı başımızın üstünü. Dərdimiz azmış kimi, bir dərdə də gəldi üstümüzdə. Yox, daha sənə şükür deməkdən usanmışıq, İlahi.

Bu dərdə dözə bilmirəm. Dərdli ürəyimdən nələr keçir dilimə gətirə bilmirəm.

Şəhriyar Dədə, bu gün neçə igidin cənazısı qırmızı tabutda sənin adını daşdığı i qamətəgahına gətirildi.

Yaman soyuq qarşıladı onları, Dədə! Sənin soyuqluğun yaman üşütdü məni.

Axı, onlar sənin evinə qonaq gəlmişdilər. Sən isə onlara “xoşgəldin” demədin. Susmuşdun. Qara zurnanın, neyin səsi, tarın naləsi ərşə çıxmışdı. Sən isə susmuşdun. Susma Dədə, susma, de ki: “Mən sizin ad gününüzü, yubleynizi keçirməyi göz-

ləyirdim, bu qəfil gəlişinizi yox...”

Yalvarıram. Dədə bir ağı de, ağı de ki:

**“Yaxşılığı əlimizdən aldılar,
Yaxşı bizi yaman günə saldılar...”**

Bilirəm, kövrəlmisən, bu dərdə dözə bilmirsən. Necə də dözəsən? Axı neçə igid balam qırmızı tabutda sənin evinə qonaq gəlib. Başı bəlalı xalqın da qəfil gələn bu qonaqlarının görüşünə, vidasına gəliblər.

Necə dözürsən bu dərdə, Dədə, niyə cavab vermirsən?

Ürəklərdən gələn nalələri – “Tofiq, Tofiq...” - deyən dillərdən qopan səsləri eşitmirsən, məgər? Həni üzünü nurlu Məhəmmədin, dildən iti Alının, hazır cavab Osmanın, düşməninin bağırlarına salan xalqımızın istəkli İsmətin hanı?

Hansınımı deyim, hansınımı yazım, Dədə? Qələm də gücsüzdür bu dərdin qarşısında. Bir dəli istək keçir qəlbimdən. Çağır Dədə Qorqudu, “Layla” çalsın igidlərinə. Bir dəli istək keçir qəlbimdən...

Bu gün Qorqud sazı gərək, bu gün Babək qeyzi gərək, Koroğlu qılıncı gərək. Şah İsmayıl sözü gərək!

Şəhriyar Dədə, nə yaxşı ki, bu günümüzü görmədin. Görməsən də, üzəqgörənliklə, bu günümüzü qələmə alıb ağı dedin.

**“Yaxşılığı əlimizdən aldılar
Yaxşı bizi yaman günə saldılar...”**

“SOSIAL ŞƏBƏKƏLƏRDƏ “ŞƏHİD ANALARININ İSMARICLARI” MÖVZUSUNDA AKSIYALARIN KEÇİRİLMƏSİ” LAYİHƏSİ

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Şurasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi ilə birgə təşkil etdiyi 2020-ci il I-ci qrant müsabiqəsi çərçivəsində «Şəhid Ailələrinə Sosial Dəstək» İctimai Birliyi tərəfindən “Sosial şəbəkələrdə «Şəhid analarının ismarıcları” mövzusunda aksiyaların keçirilməsi” mövzusunda üçaylıq layihə reallaşdırıldı.

Son illər İnternet saytları, sosial şəbəkələr, filmlər, kompüter oyunları, smart qurğular, cihazlar, mobil rabitə - müxtəlif mesencer proqramları, eləcə də yazılı və elektron KİV, TV-lər vasitəsi ilə xaricdən güclü mənfi təsirlərə uğrayan şəhid ailələri, xüsusən uşaqlar, yeniyetmələr, gənclər vətənsəvər, vicdanlı vətəndaş kimi qəhrəmanlıq-vətənpərvərlik ruhunda böyümələrinə, hərbi xidmətdə olan gənc əsgər və matrosların siyasi-mənəvi hazırlıqlarına kömək məqsədi ilə real, ədəbi və virtual aksiyaların təşkili, o istiqamətdə fəaliyyətləri özündə əks etdirən layihə, şəhid və əlil ailələrin üzvlərinin iştirakını təmin edərək, bu sahədəki mənəvi-psixoloji boşluqları qismən doldurulmasına yönəlib.

Layihənin əsas məqsədi şəhid anaları tərəfindən bu mövzuda yazılmış ismarıclar, ədəbi-poetik materiallar kağız kitab və elektron formatlarda - Feysbuk səhifəsində, elektron daşıyıcılarda, müxtəlif sosial paylaşım platformalarında, yeni media orqanlarında, bloqqların İnternet resurslarında geniş ictimai gənc fəallara çatdırmaqla onları Azərbaycançılıq ətrafında birləşməsinə çalışmaqdır.

Vətən üçün canından belə keçməyə hazır olmalı gənclərin formalaşması istiqamətində qəhrəmanlıq-vətənpərvərlik

mövzusu ətrafında fəaliyyətləri cəmləyən layihədə milli-mənəvi, ictimai-tarixi, ədəbi-mədəni materiallardan yararlanmaq, mədəni tədbirlər, gənclərlə əsgərlərin görüşlərini təşkil etməklə bu istiqamətdə maraqlı aksiyaların keçirilməsi, kitab nəşri, İnternetdə və sosial şəbəkələrdə o materialların yerləşdirilməsi, geniş ictimaiyyətə çatdırılması nəzərdə tutulur.

Uşaq, yeniyetmə və gənclərimizin mənəvi tərbiyəsində qəhrəmanlıq-vətənpərvərlik hisslərinin aşılınması xüsusi yeri tutur. Gənc nəslin milli ruhda, qəhrəmanlıq motivləri ilə təlim-tərbiyəsində canı-qanı ilə Azərbaycan müstəqilliyi, xalqımızın azadlığı uğrunda vuruşaraq şəhidlik zirvəsinə qalxmış şəxslərin ailə üzvləri - anaları ilə yeni nəsil nümayəndələrinin interaktiv ünsiyyəti hələ məktəb illərindən başlamalıdır. Yeniyetmə və gənclərimiz Vətən haqqında düşüncələrinin formalaşmasında qəhrəmanlıq-vətənpərvərlik və milli-mənəvi dəyərlərinin rolu danılmazdır. Son 5 ildə məktəblilər – yeniyetmə və gənclərimiz xaricdən ölkəmizə “ixrac edilən” müxtəlif mənfi yad-liberal dəyərlər, ifrat azadlıq istəyi, fərdlərin eqoist həyat tərzinin aşırı təbliği, yeni nəslin tərbiyəsinə, yaşam və dünya baxışlarına pis təsir edir. Belə hallar isə Azərbaycanın tarixi torpaqları - Dağlıq Qarabağ və ətraf rayonları işğal altında qalan ölkəmiz üçün döyüşkən ordu formalaşmasında əngəlliklər yarada bilər. Modern müasir silah-sursatla təchiz olunmuş ordu hissələri belə, romantik qəhrəmanlıq, milli-vətənpərvərlik hissləri ilə böyüməyən, mənəviyyat baxımından yetkinləşən əsgər və zabıtlərsiz uğursuz silahlı qüvvələrə çevrilər. Hər an Vətən üçün sinəsini qabağa verib qəhrəmanlıq nümayiş etdirməyə hazır igid, döyüşkən hərbiçilərsiz Ali Baş komandanın əmrinə münəzir duran igidlərimiz lazımı anda, vacib formada istifadə etmək baxımından effektiv vasitəyə çevrilir. Belə məqamlarda Ümummilli Lider Heydər Əliyevin və Prezident İlham Əliyevin Azərbaycançılıq və milli multukultural ideologiyasını rəhbər tutaraq, gənclərimizin milli-mənəvi, qəhrəmanlıq-vətənpərvərlik ruhunda tərbiyələnməsi,

təlimatlanması üçün şəhid anaların imkanlarından yararlanmaq faydalı olardı. Bu ciddi ictimai-sosial, psixoloji-mədəni məqamları nəzərə alıb, şəhid ailə üzvlərinin, xüsusən də şəhid anaları və xanımlarının yeniyetmələrin-gənclərimizin, zabitlərin-əsgərlərin psixoloji-mənəvi baxımından zənginləşdirilməsində rolunu artırmaq üçün cəmiyyətimizdə söz sahibi, mövqeyi olanların gənc hərbiçilərə ünvanlanan ismarıqları, məktubları, yazılarına böyük ehtiyac duyulur. Azərbaycan milli-mənəvi dəyərlərinin, qəhrəmanlıq-vətənpərvərlik hissələrinin gənclərə tanıtılmasında yeni formatlı fəaliyyətlər gündəlik həyatı smartfon, planşetlə, kompyüter arxasında – İnternet və sosial şəbəkələrdə keçən, dünyanı daha çox virtual variantda tanımağa başlayan, virtual reallığı həyatın gerçəkliyi kimi qəbul edən yeni nəslin nümayəndələrinə milli kimliyimizi, Vətən sevgisini, düşmənlərimizin işğalçı siyasətinə qarşı igidlik göstərməyi, Azərbaycanımız, torpaqlarımız, Qarabağımız uğrunda əsl rəşadətli qəhrəmanlar kimi canından keçməyi bacarmaq lazım olduğunu aşılamaq tələb olunur.

Layihənin əsas məqsədi günümüzdə Azərbaycan Milli ordusunun hərbiçiləri – əsgər, gizir, matroslarla şəhid ailələrinin üzvləri və anaları-xanımlarının mənəvi ünsiyyəti, qəhrəmanlığın romantikləşdirilməsi, mənəvi dəyər olaraq vətənsevərliyin böyük bir qolu kimi inkişaf etdirilməsindən ötrü “Şəhid analarının ismarıqları” ictimai-mədəni, sosial-kütləvi, ədəbi-poetik aksiya, müzakirə, real və İnternet görüşlər-diskussiyalar təşkil etməklə xalqın öz əsgər övladına yönəli sevgi və sayğısı ifadə olunmasına şərait yaradılmasıdır. Yeni nəsillə nümayəndələri arasında qəhrəmanlıq-vətənpərvərlik hissələrinin zəifləməsi cəmiyyətimizin əsas mənəvi problemlərindən biri olaraq aradan qaldırılmalıdır: çağdaş dünyada – sərhədsiz planetdə yaşadığımızdan, igidlik göstərmək, vətənpərvərlik ideyası, ideoloji-mənəvi dəyərlər, az qala, unudulmaqdadır. Gənclər müharibə və döyüşü ancaq kinolarda və kompyüter, smartfon oyunlarından görürlər. Fiziki

hazırlıq, mətinlik, qəhrəmanlıq, vətən uğrunda canından-qanından keçmək üçün reallıqda nə tələb olunduğunu bilməyən gənclər yetişir, böyüyür. Qarabağ kimi böyük problemin həlli, işğaldan olan torpaqlarımızın azad edilməsi kimi aktual məsələlərin həllində – Ali Baş komandan İlham Əliyevin savaşa əmrinə hazır olan gələcəyin igid qəhrəmanları, Həzilərin, Mehdilərin, Mübarizlərin yetişdirilməsində şəhid analarının xüsusi rolu var. Gənclərin, əsgərlərin milli-mənəvi və qəhrəmanlıq-vətənpərvərlik tərbiyəsində, Vətənə sevgi ruhunda köklənməsi üçün şəhid ailələrindən yararlanaraq ictimaiyyətimizin hərbiçilərə ünvanlanmış ictimai-mənəvi ismarıqları – müraciətləri, məktubları, eləcə də bu yöndə çap ediləcək kitabçanın geniş ictimaiyyətə təqdim edilməsi, ictimai-mədəni müzakirələrin təşkil olunması, əsərlərdən ibarət e-toplunun hazırlanması, İnternet resurslarında yayımı əsas məqsədlərdəndir.

Gənclərimizin təlim-tərbiyəsində qəhrəmanlıq-vətənpərvərlik motivlərinə rəng qatılması, bu istiqamətdə formalaşdırılan milli-mənəvi dəyərlərin bizi birləşdirən ideoloji platforma kimi inkişafına təkan vermək, eyni zamanda, Milli Ordumuzu qələbəyə səsləmək, hərbiçilərlə xalqımızın sarsılmaz birliyini əyani şəkildə göstərmək, sosioloji-virtual hərəkətlə cəmiyyətin diqqətini əsgərlərimizə yönəltmək, yeni nəsillə mənəvi-ruhi, ictimai-psixoloji uçurumlardan qorumaq kimi vəzifələrin həyata keçirilməsi layihə icraçıları tərəfindən qarşıya qoyulur. Layihə sadalanan məsələnin həlli istiqamətində bəzi problemlərin ictimailəşdirilməsini əsas götürdüyündən, bu sahənin mütəxəssislərinin təcrübələrini birləşdirməyi, ictimai müzakirələrin genişlənməsini dəstəkləyir.

Layihə cəmiyyətin bütün sferalarını, eləcə də virtual alətlər vasitəsilə dünyada yaşayan soydaşlarımızı əhatə edəcək. Qəhrəmanlıq və vətənpərvərlik mövzusunda geniş təsəvvürləri və sosial təcrübələri olan şəhid anaları – xanımları, yaradıcı insanları, həm də öz mədəni səviyyələrini, Vətənə sevgilərini zənginləş-

dirmək istəyən gənc hərbiçilər layihədən faydalanacaq. Bütövlükdə mənəvi dəyərlərin gənc nəsə ötürülməsini nəzərdə tutduğu üçün layihə geniş əhatə dairəsinə malikdir.

İdeoloji-psixoloji, milli-mənəvi dəyərlərin, qəhrəmanlıq-vətənpərvərlik ruhunda ideoloji-təbliğati əsərlər İnternet və sosial şəbəkələrdə, KİV-də, xüsusən də yeni nəsəl nümayəndələri arasında tanıtılmasına ehtiyac var. Bu istiqamətdə müxtəlif səpkili materialların yayılması, elektron resurslarında daha geniş istifadəsi gənclərdən asılıdır. İgidlik, qəhrəmanlıq, vətənpərvərlik baxışlardan ibarət düşüncə nümunələri - əsgərlərə ünvanlanmış ideoloji-publisistik fikir məhsulları gənclərin zövqünü formalaşdıran, yeni nəsəl tərbiyə edən mühüm humanitar düşüncə istiqaməti sayılmalıdır.

Həyata keçirilən aksiyalar, fəaliyyətlər və layihə ilə bağlı hesabatlar həm yazılı və elektron KİV-də yayımlanacaq. Layihənin təbiği və ictimaiyyətə çatdırılması işi düzgün işlənmiş media-plan vasitəsilə gerçəkləşdiriləcək: təqdimatı, tanıtımı və sosial şəbəkələrdəki virtual təbliğinə xüsusi önəm veriləcəkdir ki, bu da istər ölkə daxilində, istərsə də dünyada Azərbaycan milli-mənəvi, qəhrəmanlıq-vətənpərvərlik dəyərlərinin geniş yayılmasına səbəb olacaq.

Ayxan Əbilli

"Şəhid Ailələrinə Sosial Dəstək" İctimai Birliyi

MÜNDƏRİCAT

Esse və publisitika	3
Azərbaycanda şəhid ailələrinə dövlət qayğısı	3
Hər biri bir Azərbaycandır, şəhidlər	6
Şəhidlik elə bir zirvədir ki	10
Şəhidlər analarını gözüyaşlı saxlasa da	13
Ölməz qəhrəmanlıq: şəhidlik	15
Şəhidlər ölməz, Vətən bölünməz	19
Poeziya	22
Güləyə Köntül. Vətənə bağışladın	22
Tube İman. Şəhid anası	23
Zaur Ustac. Torpaq bizi gözləyir	24
Oqtay İsmayılı. Şəhid nəğməsi	25
Rafiq Hümmət. Şəhid nəğməsi	26
Qabil Ədalət. Şəhidlər	27
Dursun Musayeva. Şəhidlər	29
Xəyalə Quliyeva. Şəhidlər	31
Tükəzban Cahangirova. Bir ağı de	32
"Sosial şəbəkələrdə «Şəhid analarının ismarıqları» mövzusunda aksiyaların keçirilməsi	34

Şəhidlik: qəhrəmanlıq zirvəsi

Publisistik və poetik əsərlər toplu

Azərbaycan dilində

Çapa imzalanmışdır: 15.09.2020

Kağız formatı: 60x84 1/16

Həcmi: 11 ç.v.;

Sayı: 673

Kitab "Avropa Nəşriyyatı" MMC-nin
mətbəəsində hazır diapozitivlərdən
istifadə olunmaqla
ofset üsulu ilə çap edilmişdir.

Ünvan: Bakı ş., Mətbuat pr. 529

